

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Hymenoptera (steklar), **Familj:** Crabronidae, **Släkte:** *Dryudella*, **Art:** *Dryudella stigma* (Panzer, 1809) **Synonymer:** *Dimorpha stigma* Panzer, 1809, *Astata stigma* (Panzer, 1809)

Kännetecken

En 6-11 mm lång, svart rovtstekel där de främre bakkroppssegmenten är röda. Hanen skiljs enkelt från honan genom att han har en stor benvit fläck i pannan. Från den andra svenska arten i släktet, den mer utbredda och allmänna *Dryudella pinguis*, skiljs arten genom sin genomsnittligt större storlek och mer spensliga kroppsbyggnad. Vidare är framkanten på överläppen hos honan av *D. stigma* centralt halvcirkelformat konvex med två små sidoutskott medan honan av *D. pinguis* har tre oftast distinkta, likstora tandlika utskott (syns bäst snett ovanifrån). Hanen hos *D. stigma* har en större benvit pannfläck än hos *D. pinguis*, och den övre delen avgränsas i form av en starkt konkav båge varigenom den omsluter merparten av det främre punktögat. Arten kan lätt förväxlas med arter inom släktena *Astata* och *Tachysphex*. Hos dessa släkten saknar dock hanen vit pannfläck.

Utbredning och status

Dryudella stigma har en världsutbredning som omfattar stora delar av Europa, i synnerhet de norra och centrala delarna, men den saknas på brittiska öarna. Vidare förekommer den bort via Sibirien till Mongoliet och Tibet. Arten förekommer i samtliga nordiska länder men betraktas över hela sitt utbredningsområde som sällsynt eller mycket sällsynt. I Sverige förefaller den endast vara belagd från kustnära platser och förekommer främst längs Östersjö-kusten från Skåne till Norrbotten. Aktuella fynd finns från Skåne, Halland, Öland, Gotland, Småland (Kalmar län), Blekinge, Sörmland och Norrbotten. Från Östergötland och Närke föreligger en del äldre fynd som visar att arten även kan förekomma vid större insjöar. Från övriga nordiska länder är endast ett fåtal individer kända. Sett i ljuset av sin företrädesvis nordliga utbredning utgör den svenska populationen av *D. stigma* en viktig del av den europeiska och globala förekomsten.

Ekologi

Dryudella stigma förekommer företrädesvis i glest trädbevuxna sanddynsområden med stora områden med blottad sand och gärna aktiv sandflykt. Arten är även funnen i tåkter. Arten kan under gynnsamma förutsättningar ses talrikt flygande nära marken vid sydlänta tallridåer eller kring fristående tallar. Hanarna är starkt revirhävande och jagar aggressivt bort konkurrenter. Arten flyger främst under juli månad. Boet grävs ut i lös sand på glest vegetationsklädda ytor och provianteras med skinnbaggar (t.ex. *Drymus sylvaticus* och *Sciocoris cursitans*).

Hot

På Gotland, där arten ännu är lokalt talrik, tycks ytan lämplig livsmiljö ha minskat starkt under senare decennier på grund av minskad sandflykt och upphörande jordbruksaktivitet i de sanddynområden. Detta medför en tilltagande beskogning och ett slutet vegetationstäck som på sikt riskerar att slå ut arten. Troligen är utvecklingen liknande i andra dynområden i landet. I de fall arten förekommer i tåkter riskerar återställningsåtgärder som inbegriper återförande av näringsrikare jordlager och igenplantering att slå ut arten. Artens livsmiljöer i Skåne, på Öland och Gotland hotas dessutom av exploatering i form av sommarstugebebyggelse och semesterbyar som förstör artens habitat.

Åtgärder

Dryudella stigma hör hemma i mycket glest tallbevuxna sanddyner och alla åtgärder som syftar till att återställa eller skydda denna miljötyp gynnar arten. Vid habitatrestaurering bör man eftersträva att skapa sydlänta bryn då dessa tycks ha en viktig funktion vid revirhållning och parning. Då arten är tydligt gynnad av markstörning bör man i dess livsmiljöer, som ofta är semesterbyar eller välbesökta sandstränder, placera ut skyltar som informerar om vikten av att bibehålla öppna sandmarker för att bevara den störningsgynnade floran och insektsfaunan. I de fall arten uppträder i täktmiljöer bör man återställa täkten på ett sätt som gynnar sandmarkslevande insekter.

Övrigt

De båda svenska arterna av *Dryudella* fördes tidigare till släktet *Astata* och kan förekomma under denna benämning i äldre litteratur.

Litteratur

Bergsten, J. 2009. *Hotad fauna i Gotlands täkter- en inventering med speciell inriktning på gaddsteklar*. Länsstyrelsen i Gotlands län. Rapporter om natur och miljö nr 2009:17.

Blösch, M. 2000. *Die Grabwespen Deutschlands. Lebensweise, Verhalten, Verbreitung. Die Tierwelt Deutschlands 71*. Goecke & Evers, Keltern.

Jacobs, H.-J. 2007. *Die Grabwespen Deutschlands. Bestimmungsschlüssel. Tierwelt Deutschlands 79*. Goecke & Evers, Keltern.

Lomholdt, O. 1976. The Sphecidae (Hymenoptera) of Fennoscandia and Denmark. *Fauna Entomologica Scandinavica* 4.

Författare

Niklas Johansson 2012